

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2022, sp. zn. 1 Tmo 2/2022, ECLI:CZ:VSPH:2022:1.TMO.2.2022.1

Číslo: 41/2022

Právní věta:

Při stanovení odměny za činnost advokáta jako opatrovníka ustanoveného mladistvému podle § 43 odst. 2 z. s. m. nelze vycházet z tarifní hodnoty podle § 10 odst. 3 advokátního tarifu, protože nejde o výkon obhajoby, ale je třeba použít § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň advokátní tarif nestanoví jinak.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 04.05.2022

Spisová značka: 1 Tmo 2/2022

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Advokátní tarif, Opatrovník

Předpisy: § 10 odst. 3 advokátního tarifu

§ 43 odst. 2 z. s. m.

§ 9 odst. 1 advokátního tarifu

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. [33 Cdo 489/2012](#), uveřejněný pod číslem 41/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. [26 Cdo 3078/2015](#), uveřejněné pod číslem 64/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. [22 Cdo 36/2016](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2021, sp. zn. [26 Cdo 345/2021](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2015, sp. zn. [30 Cdo 2448/2014](#)

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. [IV. ÚS 2688/15](#), N 230/87 SbNU 763

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. [IV. ÚS 1332/07](#), N 22/60 SbNU 239

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež zrušil ke stížnosti státní zástupkyně usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 2. 2022, sp. zn. 101 Tm 3/2021, a ve věci sám rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně

1. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem jako soudu pro mládež ze dne 2. 2. 2022, sp. zn. 101 Tm 3/2021, byla J. Ch. podle § 151 odst. 2, 3, 6 tr. ř. stanovena odměna a náhrada hotových výdajů za výkon funkce opatrovníka ustanoveného podle § 43 odst. 2 z. s. m. mladistvému AAAAA (pseudonym) v celkové výši 47 827,67 Kč. Krajský soud stanovil výši odměny v částce 2 480 Kč za úkon právní služby podle § 7 a § 10 odst. 3 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „AT“ nebo „advokátní tarif“), vycházel tedy z analogického určení tarifní hodnoty podle závažnosti trestného činu, pro který je řízení vedeno, jak to předpokládá advokátní tarif pro výkon obhajoby. Co do výše odměny, výčtu jednotlivých v odůvodnění tohoto usnesení specifikovaných úkonů, i co do výše náhrady hotových výdajů se tak zcela ztotožnil s návrhem opatrovníka, a to včetně snížení sazby odměny o 20 % podle ustanovení § 12a odst. 1 AT účinného v době provedení úkonů.

II.

Stížnost

2. Proti tomuto usnesení podala v zákonné lhůtě stížnost státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem. Namítla, že sazba odměny za úkon právní služby neměla být stanovena podle § 10 odst. 3 písm. d) AT ve výši 2 480 Kč za úkon právní služby, protože nejde o výkon obhajoby, ale podle § 9 odst. 1 AT ve výši 1 200 Kč za úkon právní služby, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň advokátní tarif nestanoví jinak. Odkázala v té souvislosti na usnesení Vrchního soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 8. 8. 2019, sp. zn. 1 Tmo 19/2019, v němž byl tento závěr vysloven. Vrchnímu soudu navrhla, aby zrušil napadené usnesení a sám rozhodl tak, že stanoví odměnu opatrovníku shodně jako soud prvního stupně za 13 nárokovaných úkonů právní služby, ovšem bude vycházet z odměny za jeden úkon ve výši 1 200 Kč, což by spolu s ostatními položkami celkové stanovené odměny opatrovníka (náhrada hotových výdajů sestávající se z tzv. režijních paušálů, cestovného a náhrady za promeškaný čas) činilo 27 693,27 Kč. Ve zbytku odpovídajícím rozdílu v odměně státní zástupkyně navrhla zamítnout návrh opatrovníka.

III.

Důvodnost stížnosti

3. Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost je důvodná.

4. Pokud jde o řízení před vydáním napadeného usnesení, lze stručně konstatovat, že netrpí vadami, které by mohly ovlivnit správnost a zákonnost přezkoumávaného rozhodnutí. Krajský soud rozhodoval podle § 151 odst. 2, 3, 6 tr. ř. na podkladě návrhu J. Ch., který se jako opatrovník mladistvého ustanovený státním zástupcem domáhal přiznání odměny za úkony právní služby jasně specifikované a vyčíslené v návrhu a s tím související náhrady hotových výdajů podle advokátního tarifu.

5. Stěžejní námitkou tak je určení výše odměny opatrovníka, který byl podle § 43 odst. 2 z. s. m. ustanoven mladistvému, aby vykonával práva jeho zákonného zástupce. V této otázce se vrchní soud ztotožnil se stěžovatelkou a neshledal důvody pro odchýlení se od závěru, který vyslovil Vrchní soud v Praze ve stěžovatelkou citovaném usnesení ze dne 8. 8. 2019, sp. zn. 1 Tmo 19/2019, a to ani ve světle posléze vydané judikatury Ústavního soudu, jíž došlo ke zrušení ustanovení § 9 odst. 5 AT týkajícího se některých opatrovníků s tím, že zakládalo nepřiměřenou nerovnost mezi odměnami opatrovníků – advokátů (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. [Pl. ÚS 22/19](#)). Zrušené ustanovení § 9 odst. 5 AT nemělo žádný přímý vliv na dřívější posouzení věci a argumentace tohoto nálezu nedopadá na tuto problematiku, neboť činnost obhájce mladistvého není srovnatelná s činností zákonného zástupce mladistvého či jej nahrazujícího opatrovníka, a navíc Vrchním soudem v Praze zaujatý výklad nezakládá automaticky mnohonásobně nižší výši odměny opatrovníka než obhájce, která může být v případě méně závažné právní kvalifikace jednání stíhané osoby i stejná.

6. Advokátní tarif neobsahuje ustanovení, které by výslovně upravovalo výši odměny opatrovníka ustanoveného podle § 43 odst. 2 z. s. m. Role takového opatrovníka je však zásadně odlišná od postavení obhájce, pro kterého je výslovně v § 10 odst. 3 AT nastavena tarifní hodnota odměny v závislosti na výši trestní sazby za trestný čin, pro který je řízení vedeno. Právo na obhajobu je úzkou, specializovanou výsečí obecného práva na právní pomoc, čemuž odpovídají jak požadavky na osobu obhájce, kterým musí být vždy advokát (§ 35 odst. 1 tr. ř.), tak i okruh práv a povinností, které mu trestní řád (§ 41 tr. ř. a další), popřípadě zákon o soudnictví ve věcech mládeže přiznává, a které jsou tak širší, než práva obviněného obecně i práva mladistvého (například v otázce práva účasti na úkonech řízení apod.). V případě řízení proti mladistvému je právo na obhajobu zajištěno v nejúplnější možné podobě, neboť důvod nutné obhajoby je dán již od prvního úkonu, který je v trestním řízení proti mladistvému učiněn, a to i v případě, že ještě nebylo zahájeno jeho trestní stíhání. Mladistvý tak musí mít obhájce vždy a zákonný zástupce, případně jej nahrazující opatrovník, nemůže suplovat činnost obhájce. Nelze například konat hlavní líčení bez účasti obhájce, pokud důvod nutné obhajoby trvá, a to bez ohledu na to, zda je u hlavního líčení přítomen opatrovník mladistvého. Mladistvému AAAAA byla takto ustanovena obhájkyň Mgr. L. P., a to na základě opatření soudce Okresního soudu v Chomutově ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 0 Ntm 129/2021.

7. Naproti tomu opatrovník mladistvého ustanovený podle § 43 odst. 2 z. s. m., k čemuž v tomto případě došlo na základě usnesení státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 1 KZN 659/2021, zastupuje roli zákonného zástupce mladistvého. Jeho práva v řízení jsou tak odvislá od práv zákonných zástupců a nevztahují se na něj ani povinnosti obhájce podle § 41 odst. 1 tr. ř. I proto právní předpisy nejen nevyžadují, aby byl takový opatrovník advokátem, ale dokonce primárně předpokládají jiné osoby, u kterých není vysokoškolské právní vzdělání podmínkou, jako jsou např. osoby blízké (resp. vhodné osoby, které mladistvý podle své volby uvede), orgán sociálně právní ochrany dítěte apod. (viz § 43 odst. 1 a 2 z. s. m.).

8. Závěr o tom, že není namístě stanovit odměnu podle advokátního tarifu v případě opatrovníka ustanoveného mladistvému způsobem odpovídajícím odměně jeho obhájce (který na rozdíl od opatrovníka musí být v řízení proti mladistvému přítomen vždy), je dále podpořen i speciálním ustanovením § 10a AT, které výslovně stanoví, že v případě výkonu funkce opatrovníka dítěte podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se považují za tarifní hodnotu částky uvedené v § 10 odst. 3 AT, konkrétně v závislosti na trestní sazbě za trestný čin, který je v jednání dítěte spatřován a jehož znaky nejsou naplněny pro nedostatek věku jako podmínky trestní odpovědnosti. V řízení proti dětem mladším patnácti let, které se měly dopustit činu jinak trestného, vedeném podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, se totiž již neuplatní trestní řád, ale postupuje se podle občanskoprávních předpisů upravujících civilní řízení, které nepočítají s obhájcem, a takové dítě tedy nejenže současně nemusí mít obhájce, ale ani jej mít nemůže. I proto, na rozdíl od opatrovníka mladistvého, musí být opatrovníkem dítěte mladšího patnácti let vždy advokát (§ 91 odst. 2 z. s. m.).

9. Odlišnost v nastavení odměňování pak vyplývá i z toho, že v případech, v nichž se předpokládá činnost advokáta spočívající v obhajobě nebo v činnosti, která se jí může blížit, zakládají právní předpisy možnost zpětně vyžadovat náklady, které na tuto službu vynaložil stát, na jiné osobě. V případě nákladů na obhájce odsouzeného, tj. i odsouzeného mladistvého, je to podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř., v případě opatrovníka dítěte mladšího patnácti let, které se mělo dopustit činu jinak trestného, je tato možnost v odůvodněných případech zakotvena v § 95 odst. 3 z. s. m.

10. Při stanovení odměny za činnost advokáta jako opatrovníka ustanoveného mladistvému podle § 43 odst. 2 z. s. m. tak nelze vycházet z tarifní hodnoty podle § 10 odst. 3 AT, protože nejde o výkon obhajoby, ale je třeba použít § 9 odst. 1 AT, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň advokátní tarif nestanoví jinak. Odměna za úkon právní služby tak v tomto případě činí podle § 7, § 9 odst. 1 AT a za použití § 12a AT, ve znění účinném do 31. 12. 2021, ve smyslu čl. II. vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 406/2021 Sb. částku 1 200 Kč.

11. Opatrovníku proto za jednotlivé úkony, které uplatnil ve svém návrhu (byť řadu z nich nesprávně označil za výkon obhajoby - viz jeho návrh ve spise) a které mají oporu ve spisovém materiálu, přísluší odměna takto:

	datum	Úkon	AT	odměna
1	4. 5. 2021	první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení	§ 11 odst. 1 písm. b)	1200 Kč
2	5. 5. 2021	účast u výsledku zadrženého mladistvého (12:41 až 13:07 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
3	5. 5. 2021	účast u výsledku obviněného mladistvého (17:05 až 17:16 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
4	7. 5. 2021	vazební zasedání (9:30- až 11:28 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	1200 Kč
5, 6	2. 7. 2021	vazební zasedání (9:00 až 12:05 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	2400 Kč
7	13. 7. 2021	účast u výsledku obviněného mladistvého (10:13 až 10:26 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
8	13. 7. 2021	účast u výsledku poškozeného (13:20 až 13:31 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
9, 10	14. 7. 2021	účast u výsledku svědků (10:00 až 10:32 hod. a 12:02 až 12:04 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	2400 Kč
11	30. 7. 2021	prostudování spisu	§ 11 odst. 1 písm. f)	1200 Kč
12, 13	1. 9. 2021	hlavní líčení (9:24 až 11:40 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	2400 Kč
	odměna celkem			15600 Kč

12. Ke každému z těchto úkonů právní služby přísluší podle § 13 odst. 1, 4 AT paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč, celkem tedy 3 900 Kč (13 x 300 Kč).

13. Opatrovníku dále náleží podle § 13 odst. 1, 5 AT uplatněná náhrada cestovních výdajů, a to za cestu vykonanou dne 13. 7. 2021 z Ch. do L. a zpět ve výši 845 Kč, dne 30. 7. 2021 z Ch. do Ú. n. L. a zpět ve výši 821 Kč a dne 1. 9. 2021 z Ch. do Ú. n. L. a zpět ve výši 821 Kč, celkem tedy ve výši 2 487 Kč, a podle § 14 odst. 1 písm. a) AT náhrada za čas promeškaný cestou k úkonům a zpět ve dnech 13. 7. 2021, 30. 7. 2021 a 1. 9. 2021 za celkem 9 půlhodin, vždy po 100 Kč za jednu půlhodinu, celkem tedy 900 Kč.

14. Opatrovník je plátcem daně z přidané hodnoty, a jeho nárok se tedy podle § 151 odst. 2 tr. ř. zvyšuje o částku odpovídající této dani, jejíž sazba podle § 47 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, činí 21 %, tj. o částku ve výši 4 806,27 Kč (15600 +

$3900 + 2487 + 900 = 22887$; $22887 \times 0,21 = 4\ 806,27$).

15. Z podnětu důvodné stížnosti státní zástupkyně tak Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež zrušil v celém rozsahu napadené usnesení a na základě shora uvedeného rozhodl, že J. Ch. přísluší za výkon funkce opatrovníka ve smyslu § 43 odst. 2 z. s. m. mladistvému AAAAAA odměna ve výši 15 600 Kč a náhrada hotových výdajů ve výši 7 287 Kč ($3900 + 2487 + 900$) zvýšená o 21 %, tj. o částku 4 806,27 Kč jako náhradu daně z přidané hodnoty, celkem mu tedy náleží částka ve výši 27 693,27. Vzhledem k tomu, že náklady na soudem ustanoveného opatrovníka v trestním řízení nese stát, aniž by bylo výslovně v trestním řádu řešeno, podle kterého ustanovení se tato odměna, určená podle advokátního tarifu, opatrovníku přizná, je na místě postupovat z procesního hlediska analogicky jako v případě ustanoveného obhájce či ustanoveného zmocněnce, popřípadě obhájce zvoleného obviněným nebo zmocněnce zvoleného poškozeným s nárokem na bezplatné zastoupení advokátem (tj. že náklady hradí primárně stát), tedy podle této situaci nejbližších ustanovení § 151 odst. 2, 3 a 6 tr. ř. Ve zbytku týkajícím se částky 20 134,40 Kč, což představuje shora vysvětlený rozdíl ve výši odměny stanovené za jeden úkon právní služby (13 úkonů po 1 200 Kč namísto navržené výše 2 480 Kč spolu s odpovídajícím zvýšením o daň z přidané hodnoty) byl návrh opatrovníka zamítnut.